

Jaká klimatická rizika hrozí právě vaší obci?

Nová analýza nabízí praktický způsob, jak je posoudit

Datum 9.10.2026
Subjekt Svaz měst a obcí České republiky
Autor Monika Štěpánová
Region Česká republika
Kategorie Města a obce, Věda a výzkum, Životní prostředí

Povodeň, dlouhodobé sucho nebo vlna veder nepředstavují pro každou obec stejné riziko. Rozhoduje nejen síla a pravděpodobnost daného jevu, ale také to, kolik lidí, budov či infrastruktury mu je vystaveno a jak jsou vůči němu zranitelné.

Právě na tomto principu je založena nová **Analýza rizik změny klimatu jako východisko pro stanovení adaptačních priorit**, kterou zpracovali odborníci Českého hydrometeorologického ústavu a Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka v rámci odborných podkladů pro aktualizaci Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu. Analýza je zpracována pro úroveň České republiky. Její princip však může být užitečný také městům a obcím: pomáhá totiž odlišit samotnou klimatickou hrozbu od **skutečného rizika pro konkrétní území**.

Hrozba sama o sobě ještě neurčuje riziko

Autoři vycházejí z mezinárodně používaného pojetí klimatického rizika. Pro jeho velikost jsou rozhodující tři faktory:

Zjednodušeně lze riziko chápat jako kombinaci tří složek:

PRAVDĚPODOBNOST HROZBY × EXPOZICE × ZRANITELNOST = RIZIKO

Právě expozice a zranitelnost vysvětlují, proč může mít stejný klimatický jev ve dvou podobných obcích zcela rozdílné následky.

Co všechno tedy určuje klimatické riziko obce?

HROZBA

Co se může stát?

↓

povodeň • vedro • sucho • vítr • přívalový déšť • požár vegetace

EXPOZICE

Koho a co může zasáhnout?

↓

obyvatelé • budovy • komunikace • vodní zdroje • služby • podnikání

ZRANITELNOST

Jak závažné mohou být následky?

↓

věková struktura • stav infrastruktury • kapacita služeb • připravenost obce

= RIZIKO

↓

Kde potřebujeme zasáhnout nejdříve?

Pravděpodobnost hrozby, expozici i zranitelnost rozděluje do pěti kategorií od zanedbatelné po extrémní. Jejich kategoriím přiřazuje číselné hodnoty a výsledné riziko určuje jejich kombinací. Takto vzniklé riziko autoři následně rozdělují do pěti kategorií **zanedbatelné - malé - střední - vysoké - extrémní**.

Smyslem není pouze určit, zda problém existuje, ale především **porovnat jednotlivá rizika mezi sebou a určit, která vyžadují přednostní reakci**. Pro obec je tento princip zajímavý právě při rozhodování o investičních prioritách.

Jak si může obec udělat první orientační screening

Celostátní analýza pracuje s rozsáhlými daty, klimatickými scénáři a odborně definovanými indikátory. Obec by proto neměla její bodové hodnocení mechanicky přebírat. Stejnou logiku ale může využít pro první orientační posouzení vlastního území. Vyberte například tři až pět hrozeb, které jsou pro vaši obec relevantní – povodeň, přívalové srážky, sucho, vlny veder, požár vegetace nebo silný vítr – a u každé si položte tři otázky.

Vyskytoval se tento jev v minulosti? Jak často? Mění se jeho četnost nebo intenzita? Existují mapy, data či zkušenosti, podle nichž lze očekávat jeho další výskyt? U některých jevů, například extrémního větru, silných bouřek a přívalových srážek, nelze zatím spolehlivě prokázat trend jejich četnosti. To však neznamená, že pro konkrétní obec nepředstavují významné současné riziko.

Kolika obyvatel se může dotknout? Jsou ohroženy domy, škola, školka, domov seniorů, komunikace, kanalizace, zdroj pitné vody nebo jiné důležité části infrastruktury? Může být zasaženo místní podnikání, zemědělství nebo cestovní ruch?

Jaké následky by událost měla a jak rychle bychom je dokázali zvládnout? Máme například dostatečný náhradní zdroj vody? Je veřejná budova schopná fungovat během dlouhé vlny veder? Máme vysoký podíl seniorů? Existuje alternativní příjezdová komunikace? Jak rychle dokážeme obnovit základní služby?

Nezapomeňte na vzájemné vazby a provoz obce

Klimatické události se nemusí objevit samostatně a jejich následky se mohou řetězit. Přívalová srážka může přerušit příjezdovou komunikaci a dodávku elektřiny, vedro se může spojit se suchem a omezením zdroje vody. Obec by proto měla vedle jednotlivých hrozeb posoudit také závislost základních služeb na elektřině, vodě, dopravním spojení a telekomunikacích. Které služby musí fungovat bez přerušení? Mají náhradní zdroj energie nebo vody, alternativní příjezdovou trasu a způsob komunikace při výpadku mobilní sítě? Kdo odpovídá za jejich obnovení?

Jednoduchá pracovní tabulka může odhalit priority

Pro první diskusi vedení obce nebo zastupitelstva může stačit jednoduchá tabulka:

Nejde o náhradu odborné analýzy. Takový screening ale může ukázat, **které problémy stojí za**

podrobnější prověření a kam by obec měla přednostně zaměřit pozornost a finanční prostředky. Výsledkem screeningu by neměl být jen seznam rizik, ale krátký akční přehled: co je třeba prověřit nebo změnit, kdo za krok odpovídá, do kdy jej provede, jaké podklady potřebuje, kolik bude opatření orientačně stát a kdy se hodnocení znovu aktualizuje.

Stejná vlna veder, jiné riziko

Představme si dvě podobně velké obce zasažené stejnou vlnou veder. V jedné žije vysoký podíl seniorů, centrum má málo zeleně a stínu, škola a další veřejné budovy se výrazně přehřívají a kapacita sociálních služeb je omezená. Ve druhé obci je obyvatelstvo mladší, veřejná prostranství poskytují dostatek stínu a veřejné budovy jsou na vysoké teploty lépe připravené. Hrozba je stejná. Expozice a zranitelnost nikoliv – a proto se liší i výsledné riziko. Podobně lze uvažovat o suchu. Samotný pokles srážek ještě neurčuje jeho dopad. Rozhodující může být stav místního zdroje vody, existence alternativního zásobování nebo množství lidí a ekonomických aktivit, které jsou na něm závislé.

Co nám analýza říká o budoucích rizicích Česka

Analýza potvrzuje, že tradičně významné hrozby, především povodně, zůstávají důležité. Současně však výrazně narůstá význam rizik souvisejících s **vlnami veder, rostoucími teplotami a suchem**. Dopady přitom nejsou pouze environmentální. Autoři je hodnotí ve čtyřech oblastech: **společnost, ekonomika, infrastruktura a příroda a krajina**.

U vln veder upozorňují například na zdravotní dopady a rostoucí zranitelnost související mimo jiné se stárnutím populace. U sucha se rizika promítají do dostupnosti vody, zemědělství a ekosystémů. Klimatické změny mohou ovlivnit také cestovní ruch, energetiku nebo fungování infrastruktury. Vedle seniorů mohou být zvláště zranitelné také malé děti, chronicky nemocní lidé, osoby se zdravotním omezením, osaměle žijící obyvatelé, sociálně slabé domácnosti, lidé bez možnosti účinně ochladit byt nebo pracovníci vystavení horku. Pro obec je důležité nejen vědět, kolik těchto osob na jejím území žije, ale také zda je při mimořádné události dokáže kontaktovat a pomoci jim. Adaptace proto není jen tématem životního prostředí. Stává se součástí **regionálního rozvoje, veřejného zdraví, sociální politiky, krizového řízení a dlouhodobého investičního plánování obcí**.

Jak výsledky promítnout do plánování obce

Praktická hodnota hodnocení rizik začíná ve chvíli, kdy jeho výsledky vstoupí do běžného rozhodování. Obec je může využít při aktualizaci **strategického plánu rozvoje**, adaptační strategie nebo SECAP, v územním plánování, při přípravě investic do veřejných budov, komunikací, vodohospodářské infrastruktury a veřejných prostranství nebo při přípravě projektů financovaných z národních a evropských zdrojů. U dlouhodobých investic je přitom vhodné položit si ještě jednu otázku:

Bude tato investice bezpečně a efektivně fungovat také v klimatických podmínkách, které můžeme očekávat kolem roku 2050?

Takové uvažování může změnit parametry projektu ještě před jeho realizací – například způsob hospodaření s dešťovou vodou, množství zeleně a zastínění, kapacitu vodního zdroje, umístění kritické infrastruktury nebo technické řešení veřejné budovy.

Prověřte také provozní a finanční odolnost

Vyhodnocení rizik by mělo předcházet výběru konkrétního opatření a dotačního titulu. Přidělení dotace ještě nepotvrzuje, že je projekt pro dané místo vhodný. Obec by měla vedle pořizovací ceny

počítat také s provozem, údržbou, obnovou po skončení životnosti a s finanční rezervou na případné škody a spoluúčast. U obecního majetku je vhodné prověřit také pojistné krytí a případné výluky. Adaptační opatření by zároveň nemělo pouze přesunout vodu, teplo nebo jiné riziko na sousední pozemky či do jiné obce.

Ne každá obec potřebuje vlastní adaptační strategii

Zejména u menších obcí není cílem vytvářet další rozsáhlý strategický dokument. Mnohem důležitější je začlenit **hodnocení rizik do existujících rozhodovacích procesů**. Jednoduchý screening může být součástí aktualizace strategického plánu, přípravy větší investice nebo diskuse zastupitelstva o budoucích prioritách. Pokud ukáže vysoké nebo obtížně vyhodnotitelné riziko, je namísto následně využít podrobnější data nebo odborné posouzení. Smysluplné je také řešit adaptační strategii pro širší území, například pro formát Společenství obcí.

Kde hledat další informace a nástroje

Základním zdrojem je odborný článek **Analýza rizik změny klimatu jako východisko pro stanovení adaptačních priorit** autorů Jana Daňhelky, Karla Drbala a Radima Tolasze, publikovaný ČHMÚ v časopise *Meteorologické zprávy 2/2026*. Autoři v něm podrobně popisují metodiku i výsledky hodnocení.

Výsledky analýzy jsou dále využity ve **Zprávě o adaptaci České republiky na změnu klimatu 2025**, která obsahuje také samostatnou část věnovanou stavu adaptace na regionální a místní úrovni.

Pro menší a střední města může jako podrobnější doplněk sloužit Metodika tvorby adaptační strategie sídel na změnu klimatu z roku 2016, včetně excelové přílohy. Pro malé obce je její postup příliš rozsáhlý; ty mohou využít zjednodušený screening popsany v tomto článku nebo společné hodnocení na úrovni ORP či společenství obcí.

Novějším zdrojem je také Pracovní pomůcka pro tvorbu strategií adaptace na změnu klimatu na regionální a místní úrovni z roku 2024, na kterou odkazuje Zpráva o adaptaci České republiky na změnu klimatu 2025.

Výzkumné podklady pro současné hodnocení vznikají také v projektu **PERUN**, jehož cílem je poskytovat aktuální data, scénáře, veřejné databáze a metodiky využitelné při přípravě adaptačních a dalších strategických dokumentů.

Data projektu PERUN mohou obci pomoci ověřit, jak se na jejím území mohou do poloviny století změnit teploty, srážky nebo výskyt vybraných klimatických extrémů. Na stránkách projektu lze porovnat současné klima s obdobími kolem roku 2050 a pracovat s různými scénáři budoucího vývoje. Pro první orientaci postačí mapové výstupy; pro přesnější vyhodnocení lze data zpracovat v GIS a propojit je s hranicí obce, rozmístěním obyvatel, obecním majetkem, vodními zdroji nebo technickou infrastrukturou. PERUN neposkytuje hotové hodnocení rizika konkrétní obce, ale důležitý podklad o budoucí klimatické hrozbě. V kombinaci s místními údaji může obci pomoci určit priority, lépe nastavit parametry připravovaných investic, odůvodnit adaptační opatření a omezit riziko, že dnes realizovaný projekt nebude v podmínkách kolem roku 2050 dostatečně odolný. Data mají rozlišení přibližně 2,3 × 2,3 kilometru, a proto slouží především ke strategickému rozhodování, nikoli k přímému projektování jednotlivých staveb.

S rostoucími klimatickými riziky bude role obcí v prevenci, krizovém řízení a ochraně obyvatel nabývat na významu, a proto je nezbytné zachovat a dále posilovat komunitní

soudržnost, vzájemnou pomoc a znalost místních podmínek a promítat je do předvídavých investic, dlouhodobých adaptačních opatření i připravenosti na mimořádné události. Svaz měst a obcí se této problematice věnuje průběžně a aktuálně připravuje také zapojené do projektů, které téma přípravy na rizika řeší v praktické i metodické rovině.

Užitečné odkazy:

Mgr. Monika Štěpánová

<https://www.smocr.cz/cs/novinky/a/jaka-klimaticka-rizika-hrozi-prave-vasi-obci-nova-analyza-nabizi-prakticky-zpusob-jak-je-posoudit>